

„Návod na použití“
Bible

Obsah:

Číst bibli – co z toho mám?.....	4
Návody k použití.....	5
Kterou Bibli si koupit?.....	6
Starý a Nový zákon.....	7
Kniha knih.....	8
Čas na Bibli?	9
Objevná četba.....	10
Jak číst.....	11
Kde začít.....	12
Jak Bible vznikla?.....	13
Kde vznikla Bible?.....	14
Exodus (Druhá kniha Mojžíšova).....	16
Evangelium podle Marka	17
Rút	18
Horské kázání a řeč na rovině	19
Žalmy.....	20
Skutky apoštolů	22
Izaiáš.....	23
První list Korint’anům.....	24
Číst a prožívat Bibli společně.....	25
Další informace	26

Číst bibli – co z toho mám?

To je často kladená otázka. Zde je několik námětů:

Biblické texty vyprávějí poutavé příběhy: o lásce a hněvu, o nespravedlnosti a odporu, o něžnosti a bolesti.

Biblické texty mi poskytují výrazové prostředky tam, kde mi scházejí slova: při nářku, chvále, v naději, k obžalobě, pro útěchu v životě i při umírání.

Biblické texty živí touhu po spravedlivém a pokojném světě.

Biblické texty mě provokují, abych znovu přemýšlel o zdánlivě samozřejmých věcech.

Biblické texty umožňují nově vnímat věci: vidím svůj vlastní, často zmatený, nepřehledný, někdy těžký život v novém světle, na širším horizontu. Vzniká společenství: Už nejsem sám.

Návody k použití

Známe je u přístrojů pro domácnost, počítačů nebo léků. Jsou často vytištěny malým písmem, na tenkém papíře, někdy jsou málo srozumitelné. Často je odložíme. Později, až nastanou potíže, jsme za ně vděční.

Tento malý sešit nechce být ničím jiným než takovým „návodem k použití“:

Chce naznačit, proč bychom měli číst starou, a přece vždy novou a neznámou knihu.

Máte-li k Bibli dotazy, obraťte se na místního duchovního správce, teologa, vedoucího biblického kroužku nebo na jiného odborníka.

Kterou Bibli si koupit?

Na tuto otázku není jednoznačná odpověď. Katolická církev dává přednost vydáním, která jsou opatřena výkladovými poznámkami.

Překlady Bible, které se šíří u nás:

- **Český katolický překlad** (zatím jen Pentateuch; z tohoto překladu se čte při liturgii)
- **Český ekumenický překlad** (nejrozšířenější)

Méně zdařilé jsou:

- Nová Bible kralická
- Slovo na cestu

Varovat je třeba před překladem, který šíří Svědci Jehovovi.

Starý a Nový zákon

Křesťanská Bible se skládá ze dvou hlavních částí: Starého neboli Prvního zákona (v podstatě je shodný s židovskými posvátnými spisy) a Nového zákona.

Existuje bohužel tendence vyzdvihovat Nový zákon a číst jen tuto část. Vůči Starému zákonu jsou předsudky: je plný násilí, hlásá krutého Boha, ospravedlňuje válku a ponižuje ženy. Je však důležité znát obě části, protože i Starý zákon je pro křesťanskou církev Písmem svatým a protože Nový zákon dokážeme pochopit jen na pozadí Starého. Přitom se ukazuje, že Ježíšův Bůh není nikdo jiný než stvořitel a vysvoboditel, milostivý i spravedlivý Bůh Prvního zákona!

Především však by byla naše kultura bez Starého zákona mnohem chudobnější – scházelo by vyprávění o stvoření, Desatero, písně a modlitby žaltáře, napínává vyprávění o Abrahámovi a Sáře, Píseň písní, Jobovy nářky a mnoho dalšího.

Kniha knih

Bible se skládá z několika, původně samostatných knih, svitků nebo spisů. Tyto knihy jsou různě dlouhé a různého druhu.

Jsou zde:

- knihy historické, např. 1. a 2. Samuelova
- zákoníky, např. 3. a 4. Mojžíšova
- sbírky modliteb a písní, např. žalmy
- dopisy, např. 1. a 2. Korint'anům
- politické a náboženské diagnózy doby, např. kniha proroka Ámose
- vize budoucnosti, např. Zj 21 – 22
- milostné básně, např. Píseň písní
- vyprávění o Ježíšově cestě, např. Markovo evangelium
- kroniky, např. 1. a 2. Paralipomenon

Naše vydání Bible nedovolují zahlédnout tuto pestrost. Kniha o dějinách má obvykle jinou sazbu než kniha milostných básní ... Jako čtenáři máme tedy úkol hledat knihu od knihy, ke kterému druhu text patří.

Kdo hledá, nalézá: citovat místa z Bible

Určité místo se udává knihou, kapitolou a veršem, např. Mt 5,20 = Matoušovo evangelium, kapitola 5., verš 20. Obsah a seznam zkratk nám pomáhají, abychom se v Bibli dobře vyznali.

Čas na Biblii?

Chcete-li Biblii poznat blíže a doufáte-li, že z ní získáte impulzy, důvěru nebo orientaci, mohou být užitečné následující pokyny:

Důležité je dobré místo a správný čas – stejně jako pro krásnou knihu nebo důležitý dopis.

Nenuťte se k tomu, že byste hned všemu rozuměli, všemu věřili, stali se lepšími lidmi, získali zvláštní pocit Boží blízkosti ...

Fascinaci, důvěru, porozumění nebo proměnu nelze vynutit, často potřebují čas!

Setrvejte – čtěte denně, týdně nebo v jiném vhodném rytmu: několik minut, kapitolu, vybranou pasáž, žalm, větší souvislý úsek.

Hledejte rozhovor s ostatními, informujte se o dobré knize, vezměte na pomoc mapy, tabulky atd. ze své Bible, navštěvujte kurz ...

Objevná četba

Známému teologovi Karlu Barthovi se připisují tato výstižná slova o četbě Bible:

*„V Bibli najdeme právě tolik,
kolik hledáme:
velkého a božského,
když velké a božské hledáme;
nicotného a historického,
když nicotné a historické hledáme;
vůbec nic,
jestliže nic nehledáme.“*

Naše otázky, naše zvědavost, touha nebo strach, naše vzdělání a původ – to vše ovlivňuje naši četbu.

Je důležité, abychom uplatnili sebe a své otázky. Zároveň je nezbytné, dát biblickým textům šanci, aby nám řekly také to, na co jsme se neptali, co jsme neočekávali.

„Objevná četba“ znamená: otevřenost pro nové, ochotu opravit předsudky, nenucenou, klidnou četbu.

Jak číst

Musíte sami vyzkoušet, jak se vám bude nejlépe číst a jak zároveň udržíte pozornost:

- „Čtu s tužkou nebo zvýrazňovačem v ruce, podtrhávám, vyznačuji, píšu si poznámky na okraj“.
- „Čtu naráz jen málo: pár veršů, úryvek a sleduji, co ve mně působí“.
- „Čtu biblické texty průběžně, jako každou jinou knihu, nezastavuji se u každého odstavce“.
- „Čtu a do deníčku si poznamenávám, co mi ulpí“.
- „Čtu nahlas, vnímám text nejen jako písmena, ale také jako mluvené slovo“.
- „Čtu s druhými, diskutuji, sdílím se s nimi“.
- „Čtu, jakmile se meditativně naladím – dýcháním, správným sezením, hudbou ...“

Kde začít?

Volba textu náhodou: Vyplatí se začít otázkami ze života, dojmy a očekáváním. Není však radno přelétat jako motýl z květu na květ.

Bible od A do Z: Není dobré zbavovat někoho odvahy, ale není ani dobré zamlčet obtíže. Je mnoho textů, k nimž hledáme přístup jen s obtížemi.

Návrhy, jak číst Bibli: Návrhy, jak číst Bibli, nebo čtení vybraná pro bohoslužbu mohou být pomůckou. Nabízejí promyšlený výběr. Člověk ví, co ve stejný den čtou druzí.

Jak Bible vznikla?

Biblické spisy byly sepsány přibližně mezi roky 800 př. Kr. a 100 po Kr. Mnohé vznikaly dlouhým a složitým procesem: ústní podání, psané prameny, různá přepracování atd. Bible není dílem jednotlivých autorů, je dílem společenství izraelského národa a vznikající církve.

Společenská kniha (*Kurt Marti*)

Kniha? Něco víc: Knihovna!

66* různých knih nejen od 66 různých autorů,

z nichž některé obsahují

(na způsob ruských panenek) další tři, čtyři menší knihy různých autorů.

Nelze zapomenout na bezejmenný zástup pozdějších zpracovatelů, redaktorů,

zbožnou píli jejich zvláštní péče o text

během zhruba tisíce let židovsko- křesťanských dějin.

Postupně tak vznikla:

kniha knih s mnoha hlasy, které hovoří, zpívají, modlí se,

za sebou, vedle sebe, proti sobě, pospolu.

Nesouladů? Mnoho.

Protiklady? Stále a stále.

Naprosto nevymyšlená kniha.

Proud stovek hlasů (...)

Tedy kniha s mnoha hlasy,

vzácná kniha (nejvzácnější ze světové literatury):

ozývá se v ní spolehlivě Boží hlas.

* Evangeličtí křesťané uvádí 66 biblických knih. V Katolické církvi je jich včetně deuterokanonických knih 73.

Kde vznikla Bible?

Vedle časového odstupu hrají také při porozumění Bibli důležitou roli rozdíly zeměpisné a kulturní. Biblické spisy vznikly ve dvou prostorech, které se překrývají:

- Starý zákon na Blízkém Východě,
- Nový zákon ve východním Středomoří.

V těchto prostorech nacházíme různé situace, které vznik ovlivňovaly:

Jeruzalém v 8. stol. př. Kr.: Malý izraelský národ je obklopen velkými královstvími. Kolísá mezi pýchou, vyplývající z vlastní samostatnosti, a strachem před cizí přesilou. Charakteristická je poloha „města na hoře“, v nesnadném podnebí s kamenitou půdou v okolí.

Babylón v 6. stol. př. Kr.: Část Božího lidu je ve vyhnanství, jsou zbaveni politické moci, nábožensky vykořenění, bez chrámu a krále. Žijí u velké řeky, obklopení kvetoucí kulturou, cizími bohy a přitažlivými bájemi.

Judsko ve 3. stol. př. Kr.: Řecký duch je všudypřítomný: jako jazyk, kultura, architektura a životní styl. Židovské společenství drží pohromadě víra v jednoho Boha a vzpomínka na dřívější vysvobození.

Galiea na začátku 1. st. po Kr.: Víra v Ježíše nachází odezvu u nepatrných lidí. Obrazy a podobenství pocházejí ze života rolníků, obchodníků a rybářů.

Korint okolo 50-60 po Kr: Křesťanská obec vzniká v závislosti obci židovské, ale i v napětí vůči ní. Je zatím otevřené, co znamená být křesťanem, jaké jsou struktury církve, jaký je vztah k pohanskému okolí. Každodenní život určuje mnoho různých náboženství v městském prostředí.

A dnes?

I dnes se Bible nachází na nejrůznějších místech:

- křesťanská obec na vesnici
- městská farnost v centru moderního velkoměsta
- biblický kroužek
- meditace mnichů za zdmi kláštera
- chudí rolníci v peruánských Andách
- křesťané v Hongkongu nebo v Manile
- utečenci v Africe...

Nemůže být všechno stejně blízko. To, co se zde jeví jako cizí a „nepřeložitelné“, je jinde jasné. Celosvětová výměna zkušeností s Biblii obohacuje a pomáhá objevovat nové rysy.

Osm tipů pro začátečníky:

Na následujících stranách najdete osm různých návrhů jak číst Biblii.

Exodus (Druhá kniha Mojžíšova)

Hlavní postavou knihy je **Mojžíš**. Vypráví se o jeho narození, záchraně faraónovou dcerou a povolání u hořícího keře (1-4). Kapitoly 5-15 pojednávají o **zotročení** Izraele v Egyptě, Mojžíšově boji za vysvobození národa – je to drasticky znázorněno deseti egyptskými ranami – a nakonec o **vyjití** z Egypta a projití Rákosovým mořem. Toto vysvobození z Egypta je v žalmech a prorockých knihách stále znovu chápáno jako základní zkušenost Izraele: Jeden z pilířů víry. Po této události začíná dlouhé, čtyřicetileté **putování pouští**. Druhým pilířem víry se v Exodu (Druhé knize Mojžíšově) je předání Desatera na hoře Sinaj Mojžíšovi a Hospodinovo **uzavření smlouvy** s lidem (20). Kapitoly 22.-24. jsou pak výkladem Desatera. Postupně jsou uváděny pokyny pro svatyni a bohoslužbu, často jde o suché předpisy (25-40).

Vysvobození z Egypta a uzavření smlouvy na Sinaji jsou dodnes pro židovskou víru základními událostmi. Proto také se stále znovu předčítají a vypráví se o nich. V Novém zákoně se toto základní setkání s Bohem předpokládá.

Evangelium podle Marka

Když Marek sepisoval evangelium, uběhlo už asi 40 roků od událostí, které se odehrály okolo Ježíše z Nazareta. Mnohé se mezitím změnilo:

Křesťané, k nimž Marek patřil, nežili už jako Ježíš v Palestině, ale byli jedním z mnoha křesťanských společenství v římské říši.

Od Ježíše sice znali mnoho příběhů a výroků, protože však bylo stále méně očitých svědků z Ježíšovy doby, začali všechny příběhy sestavovat do jednoho velkého díla.

Tak vzniklo Markovo evangelium, nejstarší z našich evangelií (sepsáno okolo roku 70 po Kr.). Vypráví **Ježíšův příběh** od jeho vystoupení na veřejnosti až po jeho smrt a zvěst o prázdném hrobě.

Takto je vykreslena velmi přitažlivá postava:

Ježíš z Nazareta, který uměl vyprávět o Bohu jako nikdo jiný, který uzdravoval lidi a shromažďoval kolem sebe chudé, provokoval mocné, a proto byl jimi zabit.

Vypráví se však o něm, že nezůstal v hrobě, ale dodnes posiluje svou nadějí na vzkříšení ženy, muže i děti...

Rút

Kniha Rút patří k nejkratším a nejkrásnějším spisům Starého zákona. Je zařazena mezi knihu Soudců a knihy Samuelovy, její děj se odehrává v této dávné době. Sepsaná byla sice mnohem později, avšak to, co vypráví, oslovuje lidi všech dob.

Hlavními postavami jsou ženy, prožívají osud utečenců. Když starší generace utekla před hladem v Izraeli do sousedního Moabska, vrací se Noemi po smrti svého muže do původní vlasti, do Betléma. Její snacha Rút, rovněž vdova, ji přitom doprovází a přichází do Betléma jako cizinka. Kniha vypráví o solidaritě žen a právu chudých, o velkorysosti vlastníka polí, o ochraně žen, o nezvyklém setkání v noci a šťastné svatbě. Dítě, které se narodí z Rútina manželství s Boazem je Davidovým předkem. Tímto šťastně končícím příběhem o utečencích začíná zároveň budoucnost Izraele. Později se evangelista Matouš zmiňuje o této mimořádné ženě v Ježíšově rodokmenu.

Horské kázání (Mt 5-7) a řeč na rovině (L 6,20-49)

Matouš i Lukáš sestavili z různých materiálů základní Ježíšovu řeč. V obou je jádrem přikázání lásky k nepřátelům. Ježíšovi učedníci mají osvědčovat v jednání s druhými nesobeckou, odpouštějící Boží lásku s kterou se v Ježíšovi setkali. Už Starý zákon požaduje takovou lásku k nepřátelům nebo cizincům (Ex 23,4-5; Lv 19,33-34), Ježíš však klade toto přikázání lásky do středu.

U Matouše je to ještě konkrétnější. Ježíš probírá Desatero a jiné předpisy Starého zákona a nově je vyhodnocuje. Zve lidi, aby se spolehli na Boha, který je Bohem života a odpuštění.

Blahoslavenství (Mt 5,3-12) povzbuzují k důvěře v Boha navzdory překážkám. On nakonec překoná každou nouzi.

V Otčenáši (Mt 6,9-13) ukazuje Ježíš možnost, jak se můžeme setkat s Bohem v modlitbě. Zároveň nás v této modlitbě upozorňuje, že setkání s Bohem má vliv na naše setkání s lidmi, např. v ochotě odpouštět. Obě tyto řeči jsou pro víru velmi významné.

Žalmy

Otevřete-li Bibli náhodou, je možné, že narazíte na žalmy.

Není to nic divného, protože tvoří nejdelší knihu celého Starého i Nového zákona. Vlastně bychom neměli mluvit o jedné knize, jde spíš o sbírku 150 různých textů, z nichž se mnohé staly součástí literatury nebo hudby.

Žalmy zachycují **modlitbu izraelského národa** a staly se modlitební knihou církve. V klášteřích se žaltář recituje v modlitbě hodinek každý týden znovu. V reformovaných církvích byly po staletí jedinými písněmi pro bohoslužbu. Svým staletým používáním se tyto texty podobají vybroušenému křemenu. Vyjadřují různé lidské pocity a nabízejí každému slova k vyjádření radosti a bolesti, naděje i zklamání.

- Žalmy volají o pomoc (42),
- klanějí se a chválí (8),
- doufají v Boží pomoc (20),
- vyjadřují důvěru (23),
- vyslovují však také lidské utrpení (22).
- A někdy se zabývají věcmi, které nám jsou cizí např. pojetím krále ve starém Izraeli (110).

Žalmy vznikly v souvislosti

- s modlitbou v chrámě (51),
- s poutěmi (121)
- nebo osobní modlitbou,
- ale vždy poskytují lidem slova, s nimiž se mohou obrátit k Bohu.

Skutky apoštolů

Skutky apoštolů, druhý svazek evangelisty Lukáše, vypravuje o **hlásání křesťanské víry**. Nejde o historii v moderním smyslu, spíš o svědectví, jakou sílu má křesťanská víra.

I když Ježíš Kristus není již tělesně přítomen mezi svými, je to on, kdo inspiruje činy svých učedníků, kteří od letnic mají dar hlásat ve všech jazycích světa velké Boží činy.

Hlavním hrdinou skutků apoštolů je Pavel, ale Lukáš vypravuje nejen o jeho misijních cestách. Setkáváme se s ostatními, kteří se stali křesťany – známými i bezejmennými. Účastníme se prvního koncilu v dějinách, na němž je umožněno soužití křesťanům různého zaměření, kteří se uplatňují na různých místech. Odhalujeme způsob, jak byly první obce organizovány, jejich solidaritu, jejich vztah ke společnosti. Účastníme se však také prvních poprav, kterými začíná velké pronásledování v prvních staletích. Jde o dějiny konkrétního a neohroženého působení všech těch, s nimiž se setkal Ježíš Kristus.

Izaiáš

„Sión řekl: Hospodin mě opustil, Pán na mě zapomněl. Copak může zapomenout žena na své nemluvně, není jí líto syna vlastního těla? I kdyby ona zapomněla, já přece nezapomenu!“ (Iz 49,14-15)

Tento mateřský obraz Boha, který nezapomíná na svůj lid, pochází z knihy proroka Izaiáše. Je určen nejprve Židům ve vyhnanství – a stal se zároveň **útěšným obrazem pro nesčetné lidi, kteří se ocitli v nouzi.**

Úkolem proroka není předpovídat budoucnost, ale má rozpoznat znamení doby a hlásat Boží vůli. Provokuje tam, kde se lidé ukolébávají falešnou sebejistotou. Sociální bezpráví je důvodem ke kritice...

Pro první křesťany byla kniha proroka Izaiáše rozhodující pomůckou k porozumění Ježíšově úloze služebníka a posla Boží radosti. Dnes může tato kniha ukázat, že Boží milosrdná láska je důležitá už v Prvním zákoně a že Bůh nabádá k tomu, abychom to ve světě nevzdávali, ale ve spojení s ním doufali a bojovali za společnost, která nebude ovládaná modlami:

„Rosu dejte, nebesa shůry, oblaka spusťte déšť práva; ať se otevře země a zplodí spásu, ať spolu vyraší spravedlnost“ (Iz 45,8).

První list Korint'ánům

Bible a církev – může mnoha lidem znít jako touha po lepším světě, jako povzdech lásky, která je vzdálena světu nebo jako nepotřebné moralizování.

Jiní vzpomínají na staré dobré časy a naříkají si na úpadek. Pavlův dopis korintské obci ukazuje jinou skutečnost: První křesťané to neměli jednodušší než my: Byli snad velkorysejší a zbožnější.

Ženy napsaly Pavlovi dopis a jiní ho informovali ústně: **Dochází ke sporům, co máme dělat?** Jaký význam má manželství a pohlavní morálka? Můžeme se účastnit náboženských slavností, při nichž se jí maso obětovaných zvířat? Jak se vyrovnat s protichůdnými představami o bohoslužbě? Jak je tomu se vzkříšením? Pavel se odvolává na zralost. Připomíná to, co je podstatné. Chce porozumění pro slabé. Doprostřed staví to, co spojuje. Argumentuje proti těm, kdo popírali vzkříšení.

Uprostřed multikulturního města lze zachytit křesťanskou existenci, vyrovnání se s dobovými otázkami, umění vést spory a péče o společenství, odvahu k jasným názorům a zralosti.

Muži i ženy mají uvažovat dál – s ohledem na svou dobu a na své otázky.

Číst a prožívat Bibli společně

V Bibli se dočteme:

K životu potřebují lidé vinnou révu a fíkovník.

Už v biblické době museli mnozí lidé vystačit s malými prostředky nebo více bojovat. Bible nazývá bezpráví bezprávím a válečné útrapy válečnými útrapami. Nepopírá zázraky.

Vypráví o celodenní mzdě pro ty, kteří mohli pracovat jen jednu hodinu, o sdílené naději na obživu, o spravedlnosti pro všechny, o radostné hře Boží moudrosti.

Bible není receptář

Mnoho hlasů se míchá a navzájem si odporují, jsou mystické a kritické k vládnoucím, nebo věří v autoritu, jsou nepřátelské k ženám, úskočné, moudré.

Bible přichází na pomoc mlčenlivé nouzi i mnohomluvnosti písněmi chvály, nářků a těmi, které povzbuzují k přímé cestě.

Z Bible se můžeme naučit, že se nemusíme spokojit ani s tím, co nám přebývá, ani s tím, čeho se nám nedostává.

K četbě Bible potřebují lidé stín fíkovníku, odstup od všedního shonu, společnou četbu, aby rozpoznali hlasy, které jsou vstřícné životu, i hlasy ničivé, a to i naše vlastní. Také víno a šťávu z hroznů k oslavě.

(Regula Grünefelder)

Další informace

Materiály a pomůcky k porozumění Bibli:

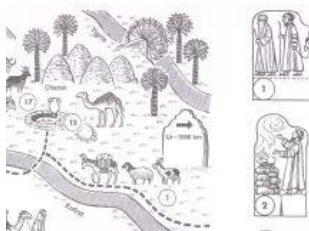
České katolické biblické dílo

Toveřská 402/7, 779 00 Samotičky u Olomouce

www.biblickedilo.cz

Můžete si objednat:

- Hechtová: Kreativní přístupy k Bibli
- Hechtová: Tvořivá práce s biblickými postavičkami
- mapky pro katechezi (Skutky apoštolů, Palestina v době Ježíšově, Praotci Izraele, Mojžíš, Eliáš a Elizeus, Josef Egyptský, David a Šalomoun)
- a další...

Vydalo:

České katolické biblické dílo

Dolany 2008

Samotišky 2019

www.biblickedilo.cz

Z německého originálu Bibel einfach lesen,

Katholisches Bibelwerk, Stuttgart 2003

přeložil Doc. Petr Chalupa

Není určeno ke komerčnímu využití

České katolické biblické dílo

je pastorační instituce založená v roce 1993 Českou biskupskou konferencí k uskutečňování biblického apoštolátu.

Naším úkolem je především pomáhat lidem lépe porozumět Písmu svatému. Proto se věnujeme zejména následujícím aktivitám:

- **Praktická práce s Biblií** – biblické kurzy pro dospělé, děti, mládež, seniory, kněze, pastorační asistenty, katechety a animátory
- **Kurzy vytváření biblických postaviček** a práce s nimi
- **Metodické kurzy** pro vedoucí biblických skupinek
- **Bible v liturgii** – rozhlasové pořady s výkladem nedělních liturgických čtení, které vysílá rádio Proglas. Texty jsou zveřejněny na našich stránkách

Toveřská 402/7, 779 00 Samotičky u Olomouce

Tel: 605 300 466

info@biblickedilo.cz

www.biblickedilo.cz